

**Sprawozdanie z realizacji programu współpracy Ministra Kultury i Dziedzictwa Narodowego z
organizacjami pozarządowymi oraz podmiotami wymienionymi w art. 3 ust. 3 ustawy o działalności
pożytku publicznego i o wolontariacie na lata 2024–2026 za rok 2024**

I. Wstęp

„Program współpracy Ministra Kultury i Dziedzictwa Narodowego z organizacjami pozarządowymi oraz podmiotami wymienionymi w art. 3 ust. 3 ustawy o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie na lata 2024–2026” został przyjęty Zarządzeniem Ministra Kultury i Dziedzictwa Narodowego z dnia 26 października 2023 r. (Dz. U. z 2023 r., poz. 61).

Celem głównym Programu jest rozwój współpracy Ministra KiDN z organizacjami pozarządowymi działającymi w obszarze kultury i dziedzictwa narodowego. Na cel główny składają się trzy cele szczegółowe:

- a) wzmocnienie partnerskiej współpracy z organizacjami pozarządowymi,
Cel na lata 2024-2026 - udostępnienie oddzielnego adresu poczty elektronicznej dedykowanego sprawom związanym ze współpracą z organizacjami pozarządowymi.
Adres [ngo@kultura\(dot\)gov\(dot\)pl](mailto:ngo@kultura.gov.pl) został uruchomiony w 2024 r. W BIP MKiDN została też utworzona oddzielna zakładka dedykowana organizacjom pozarządowym.
- b) poprawa komunikacji i koordynacji działań w zakresie dialogu,
Cel na lata 2024-2026 – uspoźnienie zakresu i formy udostępniania treści będących przedmiotem konsultacji i dialogu.
- c) rozwój potencjału trzeciego sektora w obszarze kultury.
Cel na lata 2024-2026 – inicjowanie akcji edukacyjnych oraz działań mających na celu efektywne rozpoznawanie potrzeb i problemów organizacji pozarządowych

II. Główne założenia Programu:

Współpraca realizowana w ramach Programu pozwala zwiększać podmiotowość obywateli i wspólnot lokalnych. Wpływa również korzystnie na rozbudowę efektywnych, dostosowanych do potrzeb obywateli i uzgodnionych z nimi rozwiązań w obszarze kultury i dziedzictwa narodowego.

Współpraca z organizacjami pozarządowymi odbywa się w oparciu o zasady:

- pomocniczości,
- partnerstwa,
- suwerenności stron,
- efektywności,

- uczciwej konkurencji,
- jawności.

III. Zakres współpracy

Współpraca z organizacjami pozarządowymi realizowana jest w formie finansowej oraz pozafinansowej.

Współpraca finansowa

1. Fundusz Patriotyczny (zarządzany przez Instytut Dziedzictwa Myśli Narodowej im. Romana Dmowskiego i Ignacego Jana Paderewskiego).

Program dotacyjny pn. „Fundusz Patriotyczny” nie był realizowany w 2024 r. Ostatni nabór wniosków do programu „Fundusz Patriotyczny. Wolność po polsku – edycja 2023” zakończył się 26 marca 2023 r. a zwycięskie projekty były realizowane jedynie do końca roku 2023. Instytut Dziedzictwa Myśli Narodowej im. Romana Dmowskiego i Ignacego Jana Paderewskiego, będący operatorem ww. programu, w dniu 19 czerwca 2024 r. został przekształcony w Instytut Myśli Politycznej im. Gabriela Narutowicza.

2. Dotacje celowe Programy Ministra

Zgodnie z art. 5 ust. 2 ustawy z dnia 25 października 1991 r. *o organizowaniu i prowadzeniu działalności kulturalnej*³⁾ organizacje pozarządowe prowadzące działalność kulturalną mogą otrzymywać dotacje celowe z budżetu państwa z części, której dysponentem jest minister właściwy do spraw kultury i ochrony dziedzictwa narodowego, na zadania objęte mecenatem państwa, w tym dotacje celowe na finansowanie lub dofinansowanie kosztów realizacji inwestycji.

Programy Ministra z zakresu kultury mają na celu dofinansowanie zadań o charakterze projektowym z wyłączeniem stałej działalności kulturalnej podmiotów. Skierowane są do instytucji kultury, organizacji pozarządowych, instytucji filmowych, szkół i uczelni wyższych, jednostek samorządu terytorialnego, podmiotów gospodarczych, kościołów i związków wyznaniowych oraz ich osób prawnych.

W obszarze kultury obowiązuje uproszczona procedura naboru wniosków – aby przystąpić do konkursu wystarczy złożyć wniosek za pośrednictwem systemu EBOI bez konieczności przysyłania dokumentacji papierowej. Dokumentacja w wersji papierowej lub poświadczona kwalifikowanym podpisem elektronicznym jest niezbędna dopiero na etapie realizacji przyznanych dofinansowań. Główne nabory do programów MKiDN odbywają się w październiku i listopadzie.

Programy Ministra – ogółem			Beneficjenci – stowarzyszenia, fundacje		
Liczba Programów Ministra na 2024r.	łączna liczba przyznanych dotacji w 2024r.	łączna kwota dofinansowań	Liczba Programów Ministra, w których NGO otrzymały dofinansowanie	łączna liczba dotacji dla NGO w 2024	Sumaryczna kwota dofinansowań dla NGO wraz z realizowanymi zadaniami wieloletnimi z lat ubiegłych
31	4479	454 105 451,44 zł	28	1289 ¹	100 815 794,28 zł

3. Fundusze europejskie:

W ramach III edycji funduszy norweskich i EOG (MF EOG i NMF) na lata 2014 – 2021 realizowany był Program „Kultura”, którego celem było wzmocnienie rozwoju społeczno-ekonomicznego poprzez współpracę kulturalną, przedsiębiorczość w obszarze kultury oraz zarządzanie dziedzictwem kulturowym. Jednym z działań zrealizowanych w ramach programu było Działanie 2 „Poprawa dostępu do kultury i sztuki”, dedykowane rozwojowi współpracy kulturalnej pomiędzy twórcami, uczestnikami życia kulturalnego i instytucjami kultury, jak również wzmocnianiu stosunków dwustronnych pomiędzy Polską a Państwami-Darczyńcami. W ramach Działania 2 na 51 dofinansowanych projektów zostało zrealizowanych łącznie 20 projektów pozarządowych organizacji aktywnych na polu kultury. W 2024 r. (pomiędzy styczniem a kwietniem 2024 r.:30 kwietnia 2024 r. był końcowym terminem kwalifikowalności wydatków) było realizowanych 11 projektów organizacji pozarządowych na łączną kwotę dofinansowania 14 mln zł.

4. Inne działania:

W ramach prac Komitetu ds. Pożytku Publicznego MKiDN rozpoczęło w 2024r. współpracę z Narodowym Instytutem Wolności – Centrum Rozwoju Społeczeństwa Obywatelskiego (NIW-CRSO), w celu wypracowania mechanizmów wsparcia stabilności organizacyjnej i rozwoju instytucjonalnego podmiotów trzeciego sektora w obszarze kultury — celem jest uruchomienie pilotażowego programu grantowego dla organizacji pozarządowych działających w obszarze kultury i sztuki, jako nowy priorytet w Programie Rozwoju Organizacji Obywatelskich (PROO).

Współpraca pozafinansowa:

¹ W tym 203 dofinansowanych wniosków NGO przeniesionych z lat ubiegłych dofinansowanych w trybie wieloletnim

Współpraca pozafinansowa z organizacjami trzeciego sektora obejmuje m.in. udział w konsultacjach publicznych projektów aktów prawnych i programów wieloletnich oraz działalność ciał i gremiów opiniotawczo-doradczych.

Konsultacje publiczne:

W 2024 r. do konsultacji publicznych (zgodnie z § 36 ust. 1 Uchwały nr 190 Rady Ministrów z dnia 29 października 2023 r. – Regulamin pracy Rady Ministrów, M.P. z 2022 r. poz. 348) skierowane zostały następujące projekty aktów prawnych:

1. Projekt rozporządzenia Ministra Kultury i Dziedzictwa Narodowego zmieniający Rozporządzenie Ministra Kultury i Dziedzictwa Narodowego z 14 czerwca 2011 r., w sprawie konkursu na stanowisko Dyrektora Centrum Polsko-Rosyjskiego Dialogu i Porozumienia (Dz.U. 2011 nr 125 poz. 709). Wśród dziewięciu podmiotów, którym przedstawiono projekt rozporządzenia, były cztery organizacje pozarządowe: Fundacja im. Stefana Batorego – fundacja o statusie organizacji pożytku publicznego, Kolegium Europy Wschodniej im. Jana Nowaka-Jeziorańskiego we Wrocławiu - fundacja o statusie organizacji pożytku publicznego, Polska Akademia Umiejętności – stowarzyszenie bez statusu organizacji pożytku publicznego, Fundacja na rzecz Nauki Polskiej - fundacja o statusie organizacji pożytku publicznego.
2. Projekt rozporządzenia w sprawie szczegółowego wykazu polskich kosztów kwalifikowalnych, parametrów utworów audiowizualnych oraz dokumentów związanych z przyznawaniem wsparcia finansowego na produkcję audiowizualną przez PISF; w konsultacjach wzięło udział 15 organizacji pozarządowych (w tym stowarzyszenia, organizacje producentów, związki zawodowe).
3. Projekt ustawy o zmianie ustawy o prawie autorskim i prawach pokrewnych, ustawy o ochronie baz danych oraz ustawy o zbiorowym zarządzaniu prawami autorskimi i prawami pokrewnymi. Do udziału w konsultacjach publicznych zostały zaproszone 53 podmioty, w tym stowarzyszenia, związki i gildie zrzeszające twórców, artystów, producentów, użytkowników, a także związki zawodowe i związki pracodawców; uwagi w ramach konsultacji zgłosiło ponad sto organizacji reprezentujących m.in. ww. podmioty.
4. Projekt ustawy zmieniającej ustawę o zmianie ustawy o prawie autorskim i prawach pokrewnych oraz ustawy o grach hazardowych (podmioty objęte konsultacjami: Stowarzyszenie Autorów ZAiKS, Stowarzyszenie Autorów i Wydawców Copyright Polska, Stowarzyszenie Dziennikarzy i Wydawców Repopol, Izba Wydawców Prasy, Stowarzyszenie Zbiorowego Zarządzania Prawami Autorskimi Twórców Dzieł Naukowych i Technicznych KOPIPOL, Związek Polskich Artystów Fotografików ZPAF, Związek Polskich Artystów Plastyków ZPAP, Stowarzyszenie Kreatywna Polska, Stowarzyszenie Tłumaczy Literatury, Polskie Towarzystwo

Wydawców Książek, Stowarzyszenie EBIB, Stowarzyszenie Bibliotekarzy Polskich, Biblioteka Narodowa, Polska Izba Książki, Koalicja Otwartej Edukacji);

5. Projekt rozporządzenia Ministra Kultury i Dziedzictwa Narodowego zmieniającego rozporządzenie w sprawie procedury podziału i wypłaty wynagrodzenia za użyczenie oraz wyznaczenia w drodze konkursu organizacji zbiorowego zarządzania uprawnionej do podziału i wypłaty tego wynagrodzenia (podmioty objęte konsultacjami: Instytut Książki, Polska Izba Książki, Stowarzyszenie Autorów i Wydawców Copyright Polska, Stowarzyszenie Zbiorowego Zarządzania Prawami Autorskimi Twórców Dzieł Naukowych i Technicznych KOPIPOL, Stowarzyszenie Tłumaczy Literatury, Stowarzyszenie Unia Literacka, Polskie Towarzystwo Wydawców Książek, Stowarzyszenie Bibliotekarzy Polskich, Stowarzyszenie Autorów ZAiKS, Stowarzyszenie Dziennikarzy i Wydawców Repropol, Związek Polskich Artystów Fotografików ZPAF, Związek Polskich Artystów Plastyków ZPAP, Biblioteka Narodowa).
6. Projekt rozporządzenia Ministra Kultury i Dziedzictwa Narodowego zmieniającego rozporządzenie w sprawie oceniania, klasyfikowania i promowania uczniów w publicznych szkołach artystycznych.
7. Projekt rozporządzenia Ministra Kultury i Dziedzictwa Narodowego zmieniającego rozporządzenie w sprawie ramowych planów nauczania w publicznych szkołach i placówkach artystycznych.
8. Projekt rozporządzenia Ministra Kultury i Dziedzictwa Narodowego w sprawie świadectw, dyplomów państwowych i innych druków publicznych szkół i placówek artystycznych.
9. Projekt rozporządzenia Ministra Kultury i Dziedzictwa Narodowego zmieniającego rozporządzenie w sprawie klasyfikacji zawodów szkolnictwa artystycznego.

Projekty od 6-9 skierowane zostały do następujących organizacji pozarządowych: Polska Rada Muzyczna, Społeczne Towarzystwo Oświatowe, Stowarzyszenie Szkół Artystycznych „PRO ARTE”.

Projekt nr 8 został dodatkowo skierowany do Stowarzyszenia Polskich Stroicieli Fortepianów.

10. Prekonsultacje ustawy o zabezpieczeniu socjalnym osób wykonujących zawód artystyczny.

Prekonsultacje zorganizowane zostały w czerwcu 2024 r. wzięło w nich udział 55 organizacji pozarządowych (w tym stowarzyszenia, związki i gildie zrzeszające artystów, a także związki zawodowe i związki pracodawców);

11. W związku z pracami nad wdrożeniem nowelizacji z 13 lipca 2023 r. ustawy o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami w zakresie amatorskich poszukiwań zabytków oraz koniecznymi zmianami legislacyjnymi w tym zakresie, odbyły się dwa spotkania z przedstawicielami Polskiego Związku Eksploratorów i jedno z przedstawicielami Stowarzyszenia Naukowego Archeologów

Polskich. W tym zakresie wymieniana była również korespondencja z ww. podmiotami, a ich uwagi zostały przeanalizowane w toku prac legislacyjnych.

Grupy eksperckie i inne ciała opiniodawcze:

1. 8 lutego 2024 r. skierowane zostało zaproszenie do przewodniczących stowarzyszeń związanych z działalnością instytucji kultury i w ogóle działalnością kulturalną do włączenia się w konsultacje, których przedmiotem **były zasady, jakimi kierowałyby się w przyszłości komisje przeprowadzające postępowania konkursowe mające na celu wyłonienie kandydatów na stanowiska dyrektorów muzealnych instytucji kultury**, w tym w zakresie doprecyzowującym przestrzeń regulowaną przez przepisy ustawy z dnia 25 października 1991 r. o organizowaniu i prowadzeniu działalności kulturalnej (Dz. U. 2024, poz. 87) i akty wykonawcze do niej. W wyniku dyskusji podczas spotkań, zarówno w MKiDN, jak i on-line, Grupa Eksperska opracowała dokument – rekomendacje wskazujące następujące główne cele zmian: – odbudowanie w oczach przedstawicieli/przedstawicielek środowiska artystycznego autorytetu i zaufania do Komisji Konkursowych jako Zespołu złożonego ze specjalistów w danej dziedzinie, o nienagannej etyce zawodowej i udokumentowanych kompetencjach; – zbudowanie wizerunku konkursu jako procesu opartego na przejrzystych kryteriach, transparentnego komunikacyjnie i pozbawionego subiektywnych wyborów, politycznie warunkowanych ocen i „znajomości”; – zmiana ‘filozofii’ działania pośród członków Komisji Konkursowych, których obowiązkiem jest wskazanie na najlepszego z możliwych Kandydatów/Kandydatek na stanowisko drogą rekomendacji, nie zaś ‘załatwianie’ partykularnych interesów organizacji, jakie reprezentują, środowisk lub grup zawodowych; – kierowanie się ideami inkluzywności, znoszenia barier dyskryminacyjnych i różnorodności podczas określania regulaminów poszczególnych konkursów i wyboru reprezentantów do Komisji Konkursowych. Znaczącymi zapisami w regulaminach konkursów na kandydatów na dyrektorów instytucji kultury będących w nadzorze Departamentu Dziedzictwa Kulturowego, wynikającymi z powyższych konsultacji, są: skład komisji jest publikowany na stronie Ministerstwa KiDN, przewodniczący komisji konkursowej nie może być reprezentantem organizatora danej instytucji – Ministra KiDN, głosowanie w mające wyłonić kandydata jest tajne.
2. Departament Prawa Autorskiego i Filmu MKiDN prowadził współpracę i dialog z organizacjami pozarządowymi w ramach Grupy roboczej ds. Dostępnej Kinematografii. W pracach tych udział biorą przedstawiciele 9 organizacji pozarządowych, w tym fundacji, związków zrzeszających osoby o specjalnych potrzebach oraz innego rodzaju stowarzyszeń.

3. W 2024 r. odbyło się też spotkanie w ramach wznowionego po wielu latach przerwy Forum Prawa Autorskiego, które jest platformą wymiany poglądów i oczekiwań dotyczących prawa autorskiego w Polsce. Wzięło w nim udział kilkadziesiąt organizacji. Omawiano ostatnie nowelizacje prawa autorskiego oraz wyzwania związane z rozwojem generatywnej sztucznej inteligencji.
4. W ramach realizacji raportu z wdrażania polityki kulturalnej zgodnie z Konwencją UNESCO z 2005 w sprawie ochrony i promocji różnorodności wyrazu kulturowego Konwencji przez Państwo-Stronę, międzydepartamentowy zespół opracowujący pytania z raportu skonsultował je z organizacjami pozarządowymi. W wyniku tych konsultacji można było wyodrębnić zaangażowanie organizacji pozarządowych w tematykę dotyczącą zrównoważonego przepływu dóbr i usług kulturalnych oraz mobilności artystów i profesjonalistów w zakresie kultury (odpowiedzi na pytania udzieliły w tym zakresie m.in.: Stowarzyszenie Autorów ZAiKS, Stowarzyszenie dyrektorów Teatrów, stowarzyszenie Artystów Ludowych, Związek Kompozytorów Polskich, Związek Artystów Scen Polskich, Związek Polskich Artystów Plastyków, Fundacja Współpracy Polsko-Niemieckiej). Należy zauważyć znikomy kontakt z organizacjami w innych kwestiach badanych przez raport, np. Konsultowania polityk kulturalnych państwa ze społeczeństwem obywatelskim, które to pytanie w raporcie jest zadane wprost. Oprócz powyższej pracy związanej z udzieleniem odpowiedzi na pytania sformułowane w Raporcie z wdrażania Konwencji 2005, Departament Ochrony Zabytków MKiDN wsparł dodatkowe działania związane z realizowaniem Konwencji, mianowicie zaproponował eksperta do grupy roboczej dotyczącej artykułu 16 Konwencji (Kraje rozwinięte będą ułatwiać wymianę kulturalną z krajami rozwijającymi się, przyznając w odpowiednich ramach instytucjonalnych i prawnych preferencyjne warunki artystom oraz innym pracownikom i działaczom sektora kultury, a także dobrom i usługom kulturalnym z krajów rozwijających się.). W wyniku opracowania raportu stwierdzono brak polityk resortu kultury w sprawie udzielenia wsparcia dla kultur z krajów najmniej rozwiniętych, dlatego przygotowując eksperta do analizy tego zagadnienia konsultowaliśmy oprócz instytucji również wybrane polskie organizacje pozarządowe, których projekty ukierunkowane są na współpracę z Globalnym Południem. Nasza analiza skupiła się na krajach Afryki (priorytecie UNESCO), dlatego na spotkanie zorganizowane przez Departament w dniu 20 sierpnia 2024 przybyły, oprócz instytucji kultury, również organizacje pozarządowe, których głos był ważnym wkładem w ocenie dostępu Polaków do różnorodności kulturowej Czarnego Kontynentu. Konsultacje odbyły się z udziałem następujących NGO: Fundacja Flimgramm – producent festiwalu AfryKamera, Fundacja Perspektywy – organizator African

Beats Festival oraz Art Transparent, fundacja biorąca udział w mega projekcie pt. DECONFINING z udziałem artystów z Afryki, a finansowanym przez Unię Europejską.

5. Polski Komitet ICOMOS, będący narodowym przedstawicielstwem Międzynarodowej Rady Ochrony Zabytków, utrzymuje stałą współpracę z Departamentem Ochrony Zabytków. Jej kluczowym aspektem jest merytoryczna analiza potencjalnych wpisów na Listę Światowego Dziedzictwa UNESCO oraz doradztwo w tym zakresie. W 2024 r. publikacja PK ICOMOS stanowiła podstawę do podjęcia decyzji o kolejnych przyszłych nominacjach, które zatwierdził Komitet ds. Miejsc Światowego Dziedzictwa Kulturowego w Polsce – organ doradczy Ministra Kultury i Dziedzictwa Narodowego.
6. W ramach opracowywania w 2024 r. projektu wytycznych Generalnego Konserwatora Zabytków w zakresie włączania pojazdów do wojewódzkich ewidencji zabytków, Departament Ochrony Zabytków zwrócił się do jednostek posiadających akredytację Polskiego Centrum Akredytacji w zakresie rzeczoznawstwa samochodowego (na podstawie listy opublikowanej na stronie Ministerstwa Infrastruktury), z prośbą o pomoc merytoryczną w tej materii.

Prośby przesłano do następujących organizacji: Polski Związek Motorowy z siedzibą w Warszawie, Stowarzyszenie Rzeczoznawców Techniki Samochodowej i Ruchu Drogowego Centrum Certyfikacji Rzeczoznawców Samochodowych EKSPERTMOT z siedzibą w Warszawie, TÜVPOL Sp. z o. o., Europejskie Centrum Certyfikacji Rzeczoznawców i Specjalistów Techniki Samochodowej z siedzibą we Wrocławiu, Stowarzyszenie Inżynierów i Techników Komunikacji Rzeczypospolitej Polskiej Oddział w Radomiu, Koło Certyfikacji Rzeczoznawców Samochodowych z siedzibą w Radomiu, Centrum Certyfikacji Motoryzacji PLMOT Sp. z o.o. z siedzibą w Gdyni. Otrzymane odpowiedzi zostały uwzględnione przy tworzeniu brzmienia ww. wytycznych Generalnego Konserwatora Zabytków w zakresie włączania pojazdów do wojewódzkich ewidencji zabytków, odbyło się również jedno spotkanie z przedstawicielami Ekspertmot i PZM. Na podstawie § 3 ust. 2 Zarządzenia nr 4 Ministra Kultury z dnia 2 lutego 2004 r. w sprawie powołania Rady Ochrony Dziedzictwa Archeologicznego, do jej składu został powołany 13 stycznia 2023 r. przedstawiciel Stowarzyszenia Archeologów Polskich, który w 2024 r. uczestniczył w trzech posiedzeniach Rady.